

NO MIRIS ENRERE

DAVID CASTILLO

labutxaca

David Castillo

No miris enrere

Premi Sant Jordi 2001

Edicions 62

Barcelona

El jurat del Premi Sant Jordi 2001 era constituït per Carme Arnau, Isidor Marí,
Joaquim Molas, Ramon Pla i Arxé i Vicenç Villatoro.

© David Castillo, 2002

La primera edició d'aquesta obra es va publicar a Proa l'any 2002

Primera edició en aquest segell: gener del 2020

© d'aquesta edició: Edicions 62, s.a.,
labutxaca

Fotocomposició: Moelmo, s.c.p.

DIPÒSIT LEGAL: B. 26.369-2019

ISBN: 978-84-17423-07-0

El paper utilitzat per a la impressió d'aquest llibre té la qualificació
de paper **ecològic** i procedeix de boscos gestionats de manera **sostenible**.

Queda rigorosament prohibida sense autorització escrita de l'editor qualsevol forma
de reproducció, distribució, comunicació pública o transformació d'aquesta obra,
que serà sotmesa a les sancions establertes per la llei.

Podeu adreçar-vos a Cedro (Centro Español de Derechos Reprográficos,
www.cedro.org) si necessiteu fotocopiar o escanejar algun fragment d'aquesta obra
(www.conlicencia.com; 91 702 19 70 / 93 272 04 47).

Tots els drets reservats.

La ciutat se m'obre sota els peus com un immens cargol esclafat. El vent que xiula entre les antenes se sent encara més poderós que la remor dels carrers, que la intensitat de les sirenes de les ambulàncies o dels clàxons dels cotxes, que arriben aquí dalt com una música de fons, aliena però constant, monòtona. La ciutat quadriculada, com un exèrcit de soldadets format, l'escenificació d'un gran teatre, no deixa de ser una broma davant el caos urbanístic general, aquest Camp de Mart on no queda lliure ni el cel, ocupat pels avions que busquen les pistes d'aterratge del Prat i els helicòpters de la policia que no paren de travessar una vista davant la qual se m'incrementa la miopia. A l'esquerra, les xemeneies del Besòs, poc més enllà del Poble nou, el meu barri natal; a la dreta, lluny, les pistes de l'aeroport. I jo aquí com un estaquirot entre les ruïnes de l'antiaeri que defensava Barcelona com jo l'he estimada, enmig de bombes, desolació i caos. Ha estat aquesta la meva sort? És això una mentalitat romàntica? Foteses.

El dipòsit de la muntanya del Carmel està, encara, més abandonat que les restes de l'antiaeri. Ara diuen que ho acabaran d'enderrocar tot plegat. A qui li molesta la voyeurista i desendregada muntanya del Carmel? D'entrada, van caure les barraques i les casetes que no disposaven de plànols. Ara atacaran el que no van poder liquidar el 1992. A causa dels Jocs Olímpics, aleshores tenien pressa, havien de demostrar que Barcelona era una

ciutat civilitzada. No podien pujar un mur com es va fer per a l'Exposició del 1929 a Montjuïc perquè els visitants no veiessin les barraques dels obrers que havien bastit els pavellons. Actualment, tot depèn de les comunicacions i res millor que una muntanya que no vol ningú per instal·lar-hi unes antenes. El pretext serà el mirador, l'excusa políticament correcta per posar fiu als forats, plens de pintades i d'obsenitats, i a les escales que abans es movien entre les construccions atrotinades. Se'n salvarà alguna cosa, de tots nosaltres?

Aquest antiaeri brut i abandonat podria ser com el príncep feliç d'Oscar Wilde. Primer va intentar defensar la ciutat dels bombardejos dels avions alemanys i italians i dels vaixells franquistes. Devia rebre molts impactes dels cabrons que van castigar la ciutat durant tres anys. Només cal veure la quantitat de sots que encara es conserven al cim de la muntanya Pelada, la germana del Carmel, allà a la dreta. Després, la fortificació de l'antiaeri havia de ser el nucli per aixoplugar la gent més pobra que havia vingut buscant sort. Al voltant de l'antiaeri, s'hi alçarien centenars de barraques que s'anirien convertint en un dels campaments més grans de Barcelona. Construïen les edificacions de nit perquè la policia no ho impedís. On és, ara, aquella gent? Han prosperat? S'han catalanitzat? Han creat una família? Sí. Aquest era l'objectiu: la família, perpetuar-se, fer-se un racó en el món, tenir un nínxol de propietat per poder-hi arxivar el silenci entre els quatre ossos artrítics de tant treballar.

Al fons, entre la boirina contaminada, hi ha Montjuïc, en un pesat dia de començament de tardor en què costa respirar i la xafogor és intensa, però no s'hi pot distingir el cementiri sinó només l'anella olímpica, amb la torre i el contorn dels pave-

llons esportius. Un cementiri ha d'estar ben amagat a la ciutat. Aquest només es veu des de la mateixa muntanya, des del mar o des de la carretera del Morrot, a la costa. Cal ocultar el cementiri mastodòntic perquè els barcelonins puguin viure ben tranquils amb la seva neurosi suïcida i demostrar el tòpic de país emprenedor, treballador i amb empenta. Visca els ganduls!

I sobre el cementiri, coronant Montjuïc, també es perfila la silueta sinistra de l'antiga presó que, com la merda de la Model, potser seran els únics edificis que se salvaran del desastre immobiliari. Quina broma del destí: destruir els carrers, les cases i els palaus i salvar les presons perquè l'inconscient col·lectiu no es tregui els malsons dels anys que ja ningú no vol recordar. Perquè no tingui caspa, a la nostra història li tallaran el cap. No hi ha res més lamentable per a un país modern que omplir la memòria d'esbarzers. El millor amic que he tingut, Rafael, m'explicava, a les tardes que vam compartir a la Model, que ell va estar, de jove, a començament dels seixanta, tancat a la presó de Montjuïc. Assegurava que era un autèntic fàstic. Només cal passejar-se pels murs que l'envolten i anar resseguint els forats de les bales, que van exterminar mitja ciutat. Ara indultaran el castell perquè diuen que el consideren un monument. Un monument, a què? A la vergonya? A la història de Catalunya? A la ronya? A l'assassinat massiu? A la pena de mort? Als militars? A l'estàtua del general Franco que ja no saben on posar?

Va morir Rafael, el meu vell amic Rafael Torres, i tot va trontollar fins a convertir aquests últims mesos en una mena de final amarg d'una adolescència que havia conreat i allargassat fins que es podria. La meua relació amb Clara s'ha deteriorat fins que s'ha fet impossible i tot el cercle concèntric del que havia considerat la meua joventut idolatrada es va enfonsar. A partir de la trucada del capellà de Torrero –el primer telèfon que va tro-

bar quan va revisar les coses de Rafael a la presó a Saragossa—, tot es va deformar fins a esdevenir un fresc delirant d'interessos i de púrria, fins a ratificar totes les meves suspicàcies.

Alguns dels vells amics, Raquel, Sami, Larbi i Ibrahim han reaparegut com si formessin part de la ficció, de la geografia imaginària del que vaig creure. Han renascut per dissipar del tot el mistificat territori que havia intentat bastir de bellesa. La història no és, però, un caprici de la imaginació? I aquí, fent un repàs de tot el que m'ha passat a través del Marroc, del Brasil i d'aquesta ciutat d'aquí sota, no he sabut fer altra cosa que enfil·lar-me a la muntanya del Carmel puto, lleig i solemne, que tant li agradava a Rafael, i de la qual he estat més enamorat que de la pubilla que m'ha trencat en peces ben petites mentre el meu món s'esfondrava.

Necessitava aclarir les idees, i res millor que un forn microones per fer-ho. Potser el propòsit s'acabarà amb una insolació perquè el sol mandrós de mitja tarda escalfa de valent. Cal resistir, encara que tot sigui relatiu, i intento aguantar caminant com si estigués posseït per aquest corc de la memòria, del gran cementiri de la memòria per on ens acabarem esmicolant tots plegats.

La memòria és també un gènere de ficció, es digui el que es vulgui. Qui seria prou valent per reconstruir un grapat de sofriment o un únic minut d'alegria? Se surt de la vida i s'entra en la mort i tot esdevé imperceptible. Només qui es venç a si mateix és veritablement fort. Rafael es va separar del camí després de viure ràpid. Ja tenia els seus anys, passava dels seixanta i es va acabar, com tantes altres coses. El problema va ser com va acabar. Ell mateix em deia que el paradís no és sentir-se innocent i que l'infern és sentir-se culpable, però em resulta ben difícil no sentir-me culpable quan no puc fer altra cosa que

explicar com em sento i com ho sento. Explicar-vos, ho reite-ro, com em sento i com ho sento. Tant se val.

Estic cansat, les coses em funcionen, però el passat em retorna, m'obre cicatrius de ferides que m'havien fet molt mal. Són les arestes de les pedres que em fereixen després d'haver-me colpejat. Arrossegant-me per la consciència, tinc la sensació que la vida es multiplica mentre es floreix. Potser aquesta és la gran diferència que he tingut amb el meu amic. Ell ha viscut sense resistir-se. Jo he lluitat cada minut contra mi mateix. Com un babau, m'he enganxat a la meva soledat sense adonar-me que el passat és passat i és irrevocable, i que l'home n'ha de tenir prou amb les coses presents i les que han d'arribar. De tant escriure sobre el passat, he confós el que havia passat amb el que creia que havia passat, la literatura amb la realitat dins d'una broma grotesca de la ficció que em domina. Només es confonen els que s'ocupen del passat. I aquest estat de confusió és el meu estat d'ànim habitual. He intentat refer la meua vida, alliberar-me del llast del passat o, com a mínim, controlar-lo, però sense voler-ho, en un joc de coincidències i de paradoxes, tot ha reaparegut i jo m'he enfonsat o, encara pitjor, he après a desplaçar-me marxa enrere. Tot plegat massa perillós per a algú que menysprea la nostàlgia.

Després de la guerra, de la repressió i de la presó, ha arribat el temps de la indiferència, el vell talp de la insurrecció s'ha tornat a soterrar. Molts demanàvem la revolució, ara tan sols podem balbucejar, en veu baixa, exigint una mica de dignitat. Alguns dels més revolucionaris s'han convertit en els més ferents defensors de les desigualtats, del capitalisme a ultrança. I escriuen articles on ataquen els febles, com si fossin els cul-

pables de la malenconia incontrolada que pateixen els ingenus. Fins a quatre antics comunistes són actualment ministres de la dreta, del conglomerat d'interessos que condueix l'Estat. El mínim que se li podria exigir als hereus d'aquelles idees és una mica d'ètica. Jo m'he refugiat en la cultura; al cap i a la fi, anarquista és un sinònim d'artista. Alguns m'acusen d'escapista, sobretot els que no han mogut mai ni un dit, la legió de senyors i senyorets que es passegen per aquesta ciutat estúpida. Artista, anarquista o trapezista, la qüestió és anar per la corda fluixa. La resta és avorriment condensat. Mai no em vaig considerar ben bé anarquista, però de tant repetir-m'ho m'hi he acostumat. Tot per la pàtria. *Gloria in excelsis Deo*. I a la terra, guerra als homes, per als de bona voluntat i per als de no tan bona.

En aquests vint anys, una bona part dels millors cervells s'han cremat i no han aconseguit canviar el segle. Brodsky es va matar el 1994, el mateix any que Debord es va disparar un tret al cor. Ara, pusil·lànimes, sociòlegs de tercera que escriuen novel·les per a lectors tediosos i periodistes amb ínfules, com ara Pascal Bruckner, ens diuen que les convulses profecies dels situacionistes, indiferents a la demostració o a la verificació, han originat frases boniques, paraules rabioses i lapidàries, però també un tresor abundant de sentències estúpides. Bruckner s'ha equivocat de paraula. Ja no cal parlar de verificació sinó de versificació. I la seva obra és tan prosaica com la seva dialèctica buida, literatura de *fast food* per a gent addicta als tranquil·litzants, sociologia barata per a tertulians de programa de televisió de matinada. Aquests individus són els que han resistit, els que han estat capaços de fer-se immunes a la desídia, a mimetitzar fins a esdevenir un rostre acceptable per als periodistes televisius. Bruckner, Lévy, Finkielkraut i els altres són els herois

de l'època del Prozac, un badall anestesiant per a un temps sense somnis ni malsons.

Intel·lectuals d'Europa, de la dolça França, un país que ha basat la seva història en la hipocresia concentrada, un país que encara no ha aclarit l'assassinat de l'anarquista Laureano Cerada, el 1976, o el de l'editor Gérard Lebovici, el 1984, un país que va dur els anarquistes espanyols de la resistència a la primera línia perquè fossin els primers a caure, liquidats pels alemanys. Per què no pregunten tots aquests lloros ploramiques que insulten Debord als polítics que els demanen els seus consells erronis, què ha passat amb les investigacions policials sobre aquestes morts? Morts i més morts dins el cementiri de la indiferència i d'una vida que lluita contra l'abjecció amb què pot ensopegar si et deixes controlar per la maquinària del poder. Guy Debord argumentava que l'única empresa interessant és l'alliberament de la vida quotidiana, no tan sols des de la perspectiva de la història sinó per a nosaltres mateixos i ara mateix. La rutina a què et poden sotmetre és com una llosa que s'endinsa per tots els racons fins a baquetejar-te i deixar-te insensible, fins que et converteix en un indiferent més dins una societat en què la insensibilitat és la norma.

Durant aquests anys meravellosos, a causa de la degradació, de la inactivitat crònica, he abandonat per sempre la meua silueta de faquir i la miopia m'ha augmentat. Potser no cal torturar-se amb els grans drames contemporanis, però tampoc cal afiliar-se a cap partit ni fer-se un pla de pensions. En defensa meua diré que, en comptes de pensar, estudio. Em tanco a la biblioteca i m'enfilo a les teories més insospitades, vivint fora de la ment malalta que m'acompanya i també de tot el que m'envolta. I el que en surt, ho escric en llibretes. Alguns m'acusen de traïdor a les causes que ells no van defensar mai. Passo.

No vull morir jove, ja em vaig salvar pels pèls el 1982 a Nicaragua, quan intentava redimir el món sent incapaç de decidir què volia per sopar o si volia dur els cabells curts o llargs. Després de la desfeta dels moviments revolucionaris, de la suposada desfeta perquè mai no van poder demostrar res, el PSOE –que havia esperat gairebé un segle per gestionar el poder des que el va fundar Pablo Iglesias– va acabar de digerir-ho tot plegat fins a convertir el país en un gloriós Estat europeu, amb una democràcia consolidada. A alguns dels considerats «del morro fort», ens van indultar els nostres múltiples pecats. Amb indults individuals perquè l'amnistia, que tant s'havia demanat, no podia superar la que ja van atorgar durant el període de presidència d'Adolfo Suárez. Molts de nosaltres, cansats i conscients que la revolució no era només una qüestió personal, vam refer les nostres vides de convalescents amb objectius socials més edificants. Havíem de solidificar els fonaments de la civilització amb una mica més de cultura de llauna. És a dir, amb la llauna de la cultura, tal com la interpreten els savis que ens governen. I en l'amargura ens vam capficar a la claveguera del permisible.

En un balanç final, potser sí que podríem considerar que hem cremat les nostres vides, però a mi ja m'ha estat bé. Sobre l'amor, la meva adorada nimfa m'ha repetit que jo ho havia tingut tot i que ella necessitava tenir el que creia que havia tingut jo, quan el que crec de debò és que l'únic que he tingut ha estat ella a tota hora, en totes les situacions, en cada paisatge que he vist, en cada pel·lícula que m'ha agradat, en cada poema que hauria volgut escriure-li. «S'ha d'estimar per poder tocar», deia Louis Armstrong. Jo he fet de l'amor la meva vida i la meva matèria literària primera i ella ha estat com un gran anestèsic

per sentir-me adormit, un tros d'opi a la punta de la llengua desfent-se amarg enmig de la deixadesa general.

Clara ha estat l'alliberament i la cadena. Tot el que he escrit ha estat per a ella, cada línia ha vingut per un gest, per una conversa, per les seves crisis periòdiques, que ara semblen un punt i final. La trucada del nostre amic comú, Pruden, dient-me que Clara li havia pregat que em digués que no em quedava cap esperança, que deixés de molestar la seva família, m'ha acabat d'enfonsar, tot i que a un gat vell costa més que el matin. Les restes de la seva família desvertebrada, uns parents rígids i estirats que viuen a l'avinguda Pearson i que el pare de Clara, el vell professor, no volia ni veure, és on la meva amiga s'ha atrinxerat després de tant renegar.

Tot plegat m'ha deixat més grogui del que deu estar ella, la meva pobra pàtria amb tetes, la meva pàtria de reaccions incomprendibles. Clara ha estat la persona que menys he dominat, tot i la meva experiència, que no m'ha servit de res. Clara ha entrat i ha sortit de la meva vida d'una manera accidental, topant amb mi i amb les meves contradiccions tot el que ha pogut i tot el que jo l'he ajudada a fer-ho. Potser la manca d'un interès evident l'ha fet aparèixer i desaparèixer de la meva vida, com una ombra, com un fantasma, com un producte del meu caràcter voluble i indefinit.

He passat els últims mesos perdent-la a cada moment sense saber si realment la volia, a la recerca d'un cadàver, a la recerca dels vells amics oblidats, a la recerca de mi mateix. Sense trobar-me. Tot el que he vist no m'ha agradat gens. Potser perquè per primera vegada en molts anys he tornat a mirar la vida, he gaudit d'una dosi llarga de realitat. I, com a rescat sentimental, m'he enfilat a aquesta muntanya desgraciada, darrere d'una fortificació, per si comencen a caure les bombes.

La mort de Rafael Torres, l'aparició dels vells amics àcrates, els viatges al Marroc i al Brasil i la pudor del que em quedava enrere, m'han deixat encara més noquejat del que estava. Em pensava que podia mantenir-me com un faixador i m'he adonat de la meua debilitat, ja crònica. Abans, com a mínim, tenia el passat. Ara no tinc res, em pica un granet que m'ha sortit al llavi i la meua amant americana m'intenta fer xantatge emocional mentre jo em miro la situació desconcertat. Noto, a més, els primers símptomes d'un fenomenal refredat de canvi d'estació.

L'avantatge de tenir moltes preocupacions és que les pots graduar i, fins i tot, relativitzar-les, superposar-les i tornar-les irrellevants. Fa pocs dies que he arribat del Brasil i encara no m'explico el desenllaç del meu amic i la conducta dels que pensava que havien estat els vells companys. Sabia que Rafael moriria perquè la seva carcassa era massa vella per resistir tanta tralla, però no m'agrada com ha passat tot plegat, la brutícia amb què va quedar tot tan ben embolicat. També sabia que Clara em podria abandonar en qualsevol moment. Tot s'acaba i tot recomença, però em fa l'efecte que aquesta ha estat l'última oportunitat, la crisi de totes les crisis, la mare de totes les desgràcies. Que bé!, he cremat les set vides i ara comença l'eternitat. I, a aquest tros d'eternitat, m'hi aferro com si fos l'última calada de l'últim cigarret que fumarà un condemnat.

No sé com me'n sortiré, ni si té cap sentit explicar-ho, perquè segurament tot plegat us resulta indiferent, com a mi m'ho hauria de resultar després de tanta brega, després de tanta desesperació a la carta, després de tanta bogeria compartida. I amb un peu a fora, fent un exercici de seny proverbial, cada cop em costa menys fer-me la idea d'un final que em recuperarà els

sentits, el final definitiu d'una addicció que m'estava podrint l'ànima, que m'estava deformant fins a convertir-me en una mena de caricatura del que mai no he volgut ser, una addicció al que creia que era la vida, al que creia que dominava, al que creia que controlava entre les mans. Al cap i a la fi, m'he adonat que tot s'esvaeix.

El monòleg s'atura mentre les meves forces arriben i, a la vegada, se'n van, capricioses, sense que sigui capaç de conduir-les. Ovidi exposa que l'amor s'infiltra insidiosament entre els incauts i, potser, l'amor és, també, un producte de la desídia, un objecte entre els dits dels desaprensius que la toquen, idiotes que només veuen la tia bona sense ni tan sols imaginar-se que estan jugant amb una mina antitanc. Com distingir els sentiments de la voluptuositat que els conforma? Mai no és tard per alliberar-se de l'amor, mai no és tard per abandonar una carronya putrefacta com el cuc abandona la seva carcassa en la metamorfosi. Seré prou valent per deixar-ho córrer o tornaré per enèsima vegada a repetir l'error en què he convertit la meva nàusea?

En fi, el problema sóc jo mateix perquè hauria d'estar preocupat quan l'únic que em preocupa realment són les reserves de ginebra i les ampolletes de tònica Schweppes que omplen la nevera del pis de Vallcarca on estic instal·lat. Algú em va comentar que, en definitiva, era un frívol revestit de cultura. Potser tenia raó, però qui garanteix que la cultura no és també una forma de banalitat? A més, tot això de la cultura no és cap certificat per ser feliç, més aviat esdevé una forma d'inadaptació. Em fa l'efecte que ho he oblidat tot, no recordo els arguments de les novel·les que he llegit i molt menys els de les pel·lícules que he vist. Ni recordo tan sols les teories principals dels filòsofs que explico a la universitat, cosa que em fa sentir com un gran impostor, una mena de locutor que cada dia comprèn menys les coses que repeteix, com un animador de fira de poble.

I sóc aquí, dalt de la muntanya del Carmel, sol contra el sol que em fregeix les quatre idees desordenades que em confonen encara més, sol com un mussol amb ulleres de sol, sol com un mamut que espera no sé què, glop rere glop de la petaca, rient de no res en comptes de plorar per tot plegat. El silenci de Clara, la seva crueltat de joc infantil, em fan riure i mai m'hauria imaginat que m'ho pogués prendre tan de conya. Determinisme o és l'estúpid cinisme que em corca la closca? M'importa o no m'importa? M'hauria d'importar?

La tarda cau de manera implacable sobre la ciutat que s'omple de les primeres llums dels fanals. Amb el *Remedia Amoris* rebregat sota el braç i amb la peremptòria situació en què m'ha col·locat la mort de Rafael, he llegit que, quan la bogeria és al seu apogeu, cal cedir davant l'apogeu de la bogeria. Ja ens assegura el poeta que tot ímpetu té una drecera difícil: «Insensat és el nedador que, tot i que pot descendir amb el corrent a favor, s'obstina a anar-hi a la contra». El nedador, però, no devia ser un impacient de mena com ho sóc jo, que l'únic que no puc abandonar és la inestabilitat de caràcter. I l'únic que no em falla és la mala sort, mala sort en la interpretació del passat immediat on podria conjugar els verbs de les cartes que mai no vaig enviar a Clara perquè, miraculosament, ja no escrivia cartes —els gats vells mai no envien cartes—, ni oferia solucions per als seus problemes femenins, ni promeses per tranquil·litzar-la, ni tan sols una mica de simpatia. Què es pot esperar d'un gat tronat i ferit del carrer? Problemes. No seran sempre aquesta mena de problemes millor que les hipoteques?

Mentre l'invoco, un gat s'ha assegut davant meu i em mira. Podria semblar un gat casolà si no fos per tots els companys que el custodien sense acostar-se tant a mi. Deuen veure'm com un dels jubilats que els porten restes del menjar. Què fareu

quan enderroquin la fortificació de l'antiaeri? On us ficareu, cabronets? Qui us va manar votar els comunistes? Sempre us quedarà la conselleria de Benestar Social o la gossera municipal. Crèieu que es podrien canviar les coses tan fàcilment? Us haureu de fotre. Qui mana, mama. Qui no mama, es fot. Una de les primeres coses destacables que van passar a la Barcelona de l'època de la Transició va ser quan uns militants comunistes del Carmel van pintar en aquest dipòsit les sigles del PSUC, unes sigles immenses que es veien des de tota la ciutat «oficial». Deuen ser aquests gats petaners els fantasmes dels militants comunistes, l'ombra de les lletres del seu partit? Tinc una magdalena que he comprat a la pastisseria de la carretera del Carmel, una magdalena rodona i ensucrada, que fa goig. El gat atent ha tingut sort i avui berenarà una pasta decent, no les restes de paella covada i salada que encara hi ha entre els matolls d'aquest abocador condemnat a la ignomínia. Li dono un bocinet de la pasta i el gat s'acosta confiat a menjar-se-la. Se la mira, l'olora i se l'empassa. Pobre animal que confia en els humans! Benvingut al colesterol.

Aquí hi sobra el passat. Aquí, al damunt d'aquesta muntanya desgraciada, brindaré a la fi per la seva pena futura, per la maledicció eterna que la convertirà en una estàtua de fang que es desfarà, amb una única propietat imitativa, sense saber calcular l'efecte de cada rèplica quan li enviï els meus gargalls pudents com a regal de noces. ¿Qui havia de dir, a més, que la ingènua nena llibertina i americana que venia a preguntar-me per tot el que passava en aquesta ciutat de fills de puta, que em seguia per les llibreries de vell com un gosset petaner, malgrat l'al·lèrgia a la pols, es convertiria en una experta llançadora de punyals, amb ganes de parir catalanets, que esdevindran brillants i il·lustres líders d'audiència o eficaços professionals liberals?

No sé què em fa més pena, si la mort de Rafael i tot el que la va envoltar o jo mateix sospirant per coses que no tenen solució ni gaire importància, per a una nena –filla de l'idolatràt Josep Garcés, una de les velles glòries de l'exili desaparegut fa anys–, que va venir buscant no sé què per acabar trobant el que realment volia trobar: l'estabilitat. Quina broma, l'estabilitat o l'equilibri! De la tesi doctoral de Clara sobre el moviment autònom de la Transició, que tant la motivava quan va venir a Catalunya, quan va tornar en nom del seu pare mort, en queda ben poca cosa. La va oblidar mentre escrivia articles sobre gastronomia o interessants reflexions filosòfiques sobre el futur de la família catalana. Hi ha gent que arriba a ser tan superficial que imita el comportament social general per evitar sentir-se diferent. Deu ser la por dels marges. O potser el superficial sóc jo. La nena considerava aquella tesi sobre els anarquistes sense sigles un esglao de la seva projecció com a intel·lectual abans de decidir que volia triomfar i que la miressin convençuts de la seva categoria innegable com a persona. Volia també que se la miressin com la tia bona presumida, cosa que, al capdavall, és. No sabia que tot el món de la poesia, de l'anarquia, de la llibertat amb angoixa només li produiria patacades. Visca els cops de peu!

Fa calor, tot em molesta, i no corre ni un bri d'aire al turó. La ciutat putrefacta només desprèn el vent fètid de diners cremats mentre es perpetua la farsa. Potser el millor argument per resumir la societat actual seria representar tota l'organització, amb uns robant a catorze mans i tothom considerant-ho normal, amb els seus articulistes venuts justificant tot el que calgui, fills de puta que he vist com a comissaris polítics ara acusant uns altres d'oportunistes. Fa uns quants dies que escric com un

ximple perquè així puc esborrar tan ràpid la noia de les meves obsessions que jo mateix em desconcerto i llanço la magdalena com un projectil al gat que m'acompanya, aquest desendreçat exemplar de la fauna carmelita, que fuig de la meva ràbia amb la velocitat amb què jo voldria oblidar Clara.

Com treure's del frontal un embolic massa llarg que em tortura, em desconcerta i em paralitza? Com es pot reflexionar seriósament sobre un error sense perdre de manera irremeiable el poc temps que té la vida sabent que de bon començament ja era un error? La vivacitat i les virtuts que atribuïa a Clara eren exageracions que només em servien per autoenganyar-me i mas-turbar-me davant el deliri de la meva creació absurda, una deformació més de la meva imaginació pagana, de l'egolatria que se m'escampa com un riu de greix pel fons del que em queda d'ànima. I dins d'aquest desconcert, d'aquest patetisme groller, tot resulta tan paradoxal que he escrit poemes repugnants contra ella en un exorcisme per als ridículs dimoniets que em ronden i, al revers dels papers, he trobat les antigues còpies de dos poemes, per a mi i per a ella, tan llunyans. Poemes d'amor convertits en un rot. Després, ho he estripat tot adonant-me que res no pot anar més enllà d'una brometa del destí. Quan acabaré de ser madur? Ni vermell com un dimoni de fira deixaré de ser immadur, potser perquè el que realment m'importa són les coses immadures, els reis sense regne, l'amor amb vici i sense matrimoni, els pits sense sostenidors, els refredats sense aspirines i el lleu gronxador de l'anarquia. Visca el caos!

Un parell de turistes torrats com gambes pugen per la muntanya cridant en alemany. L'home, que s'ha avançat uns metres, li parla a la dona mentre li ensenya amb gestos parsimoniosos els límits de la ciutat, com si acabessin de descobrir les fonts del

Nil. M'he de moure perquè si no m'acabaran trepitjant i no vull haver-los d'explicar com han de sortir del laberint del Carmel a aquests ciutadans de la Comunitat Europea, representants ideals del benestar socialdemòcrata, jubilats anticipadament per poder embrutar el planeta en contenidors de reciclatge, socis, segurament d'honor, de Greenpeace i d'Amnistia Internacional i votants dels verds alemanys. M'endinso en un dels búnquers que hi ha a sota de les antigues torres de les bateries antiaèries, un clot ple de runes, amb les parets atapèides de pintades i una pudor intensa de pixum. Evito la mala olor traient el cap per la finestra que ofereix una vista del pont del carrer de Mühlberg, un pont de ferro amb terra de taulons de fusta que a Clara l'enlluernava. Canta un grill tan bé com sona la trompeta de Miles Davis a *Générique*.

Per eludir la companyia dels dos turistes, em moc, novament, des del clot cap a un dels murs de la fortificació fins a sortir a les escales, que, com a l'antiaeri, conserven en parts del seu recorregut el terra de les antigues barraques, rajoles esberlades que esdevenen l'última relíquia d'un temps que ha passat sense misericòrdia. L'higienisme, el van dur els asèptics socialistes amb els seus plans d'ordenació urbana, que s'enfilen fins al Carmel. I, descendint del cel a l'infern per buscar un taxi o un autobús que em dugui cap a casa, no puc oblidar ni Rafael, ni la nena, que s'ha fet una dona i s'ha escapat sense que l'hagi poguda retenir. M'ha sabut molt greu –no és cap acusació sinó un estat d'ànim–, que no hagi volgut respondre, cosa que ha incrementat la meva desesperació i ha precipitat els meus errors infantils. Tampoc em vénen de nou les seves fugides en fals, però aquesta em preocupa poc i no crec que faci el que a Clara li calgui per evitar-la. Les coses són com són i l'inevitable és segurament el més intel·ligent, com una meditació taois-

ta: «L'ego és un mico que salta a través de la selva fascinat pel món dels sentits i que canvia d'un desig a un altre, d'un conflicte a un altre, d'una idea centrada en ella mateixa a la següent. Si l'amenaces, realment tem per la seva vida. Deixa escapar aquest mico, deixa escapar els sentits, deixa escapar els desitjos, deixa escapar els conflictes, deixar escapar les idees, deixar escapar la ficció de la vida i de la mort. Queda't al centre, al bell centre, simplement observant. I després oblida que ets al centre».

Baixant per les escales cap al carrer Mühlberg, em retornen les imatges d'aquests dies intensos, que m'han ferit fins a quallar en un dolor sec. M'aturo i faig marxa enrere intentant oblidar la mort de Rafael, la manca d'escrúpols dels amics més estimats i l'oblit de Clara quan he tornat del Brasil. Miro el cel enteranyinat mentre aspiro aire i em recupero. A casa, tots els records es dibuixen als objectes que hem compartit aquests anys: els discos que vam escoltar repetidament al pis brut on ens desfèiem per una mica de compassió, trossos de pietat per a criatures que buscàvem el recer de les ombres per repartir la soledat. Era un delicte el nostre amor? És delinqüència la felicitat? Hem de penedir-nos, com a ella tant li agradava?

Em queda força i vull continuar. El pitjor càstig és aquesta fredor del final del capvespre, la muntanya deserta o l'abella que s'ofega en un bassal d'aigua de la font que ja no raja, un insecte agonitzant en un racó del món, trencant el silenci o el so del vent que es desperta entre els pins del turó. ¿Hem enganyat algú o ens hem estat enganyant nosaltres mateixos comprovant que el nostre amor era perfecte i l'entorn imperfecte? Em sembla que sempre hem complert massa amb tothom: amb la fa-

mília, amb l'escola, amb l'estat de les coses. Només queda oblidar? No sé si podré fer-ho. Vam canviar el món. Canviarem ara nosaltres? Fútils esperances que fan que el nostre paisatge hagi esdevingut el que és avui, una muntanya deserta sobre una ciutat que la ignora.

La línia de l'horitzó és una barrera des d'aquesta panacea del Carmel, una frontera a la immensitat que et sedueix des del primer dia amb una estranya complicitat. Diuen alguns habitants del Guinardó i d'aquí sota, de Can Baró, que els feien més por els obusos de l'antiaeri que les bombes dels avions i dels vaixells franquistes, fins a l'extrem que anomenaven l'antiaeri «la Boja». No som perfectes, ni els immaculats perdedors republicans poden maquillar els seus múltiples defectes. La història els ha donat la raó mentre tothom els oblidava de pressa. Jo mateix havia idolatrat la gent fins a crear una literatura idealitzada a la qual més valdria no acostar-s'hi. L'oblit és un plaer pornogràfic.

Em fa mal el cul de seure al ciment de la fortificació i comença a fer-se fosc. Potser seria millor mirar-s'ho tot plegat des del darrere, no de cara a la ciutat oficial de l'Eixample, que s'escampa tot ridícul, o a les torres de la Vila Olímpica, no. Des de la muntanya del Carmel, a quatre passes de la vista de la gran Barcelona, pel darrere, hi ha els Nou Barris, les avingudes olímpiques que travessen els antics terrenys del Martí Codolar, amb els llumins gegantins de Claes Oldenburg i les muntanyes de Collserola que semblen el decorat de fons dels hospitals de la Vall d'Hebron. Canvio de direcció i em deixaré caure cap a Santuaris. A quatre passes, hi ha la gran vista, la que jo prefereixo: la part del darrere, potser perquè és més a prop de la sortida.